

IDEJNI PROJEKT PROSTORA TIFLOLOŠKOG MUZEJA U ZAGREBU

ŽELJKA SUŠIĆ □ Tiflološki muzej, Zagreb

sl.1 Tiflološki muzej, Zagreb, 2004.

UVODNI DIO. Tiflološki muzej u Zagrebu javna je državna ustanova koja prikuplja, čuva, proučava, dokumentira i daje na uvid materijalnu i nematerijalnu građu vezanu za osobe s invaliditetom, s naglaskom na osobama oštećena vida.

Svojim djelovanjem nastoji upoznati društvenu zajednicu sa svijetom osoba oštećena vida te na taj način poticati harmonične i tolerantne odnose među ljudima, poštujući individualnost svake osobe. Muzej je mjesto na kojemu se osobe s invaliditetom mogu aktivno uključiti u njegovo djelovanje, a istodobno društvenoj zajednici omogućuje da upozna život invalidnih osoba. Djeluje kao mogući korektivni mehanizam u društvu tako da svojom aktivnošću potiče zajednicu da ispravi i promijeni moguće negativne predodžbe o osobama s invaliditetom.

Koncepcija, osim prostora, detaljno razrađuje muzeološki program ustanove, te daje idejni projekt stalnog postava. U ovom ćemo osvrtu predstaviti idejni projekt prostora. U koncepciji su se pokušali riješiti problemi

koji se obično pojavljuju pri adaptacijama postojećeg prostora. Riječ je o pitanjima kako uskladiti funkcioniranje muzeja, kako odgovoriti misiji i zadacima muzeja, kako osigurati primjerene uvjete zaštite čuvane baštine, kako uskladiti vanjska i unutarnja obilježja prostora. Prostor budućega adaptiranog muzeja treba biti mjesto gdje će se osobe s invaliditetom moći aktivno uključiti u život društvene zajednice, i to u različitim oblicima djelovanja u Muzeju i izvan njega.

Prostor je osmišljen tako da posjetiteljima omogućiti spoznaju kako invalidne osobe doživljavaju okolinu koja ih okružuje, te kako svladavaju svakodnevne objektivne prepreke s kojima se susreću.

PROSTOR TIFLOLOŠKOG MUZEJA U ZAGREBU. SADAŠNJE STANJE

Zgrada u kojoj je smješten Tiflološki muzej trokatna je uglovnica. Prostorije Muzeja namjenski su izgrađene godine 1957., a nalaze se na drugome i na dijelu trećeg kata. Gledaju na sve četiri strane svijeta.

Pristup Muzeju:

- istočni ulaz iz Draškovićeve 80/II. omogućuje pristup u izložbeni dio Muzeja
- sjeverni ulaz iz Šenoine 34/II. dopušta pristup osoblju i muzejskome materijalu
- sjeverni ulaz iz Šenoine 34/III. službeni je ulaz u radne prostorije djelatnika.

Muzejske prostorije na drugom i trećem katu povezane su unutarnjim drvenim stubama.

Na drugom je katu (ulaz iz Draškovićeve ulice) pretprostor iz kojega se lijevo i desno ulazi u izložbene prostorije (smjer istok - zapad). Lijevo od ulaza, kroz prostor za povremene izložbe, moguć je pristup u drugo krilo Muzeja, gdje se nalazi manji pretprostor sa stubama koje vode na treći kat.

Iz tog se pretprostora ulazi:

- u knjižnicu (na istočnoj strani)
- u hodnik iz kojega se redom ulazi u sobu dvaju kustosa (istočna strana), malo spremište, sobu fotografa, depo (sjeverna strana) i u još jednu sobu kustosa (južna strana).

Osim knjižnice i prve sobe za dva zaposlena kustosa, radni prostori nisu međusobno povezani vratima.

Površina drugog kata iznosi 533 m².

U prostorijama na trećem katu, u koje je moguće ući samo iz Šenoine ulice, nalazi se:

- pretprostor (L-oblika) s hodnikom
- WC s malim pretprostorom
- soba računovodstva i tehničara održavanja (zapadna strana)
- ravnateljeva soba (istok)
- soba tajništva (istočna strana).

Prostor trećeg kata zauzima 98,40 m² metara. Ukupna površina Muzeja je 631,40 m².

PREDVIĐENA ORGANIZACIJA PROSTORA.

DRUGI KAT. Prostor na drugom katu podijelio bi se na poluzatvoreni (studijски depo) i otvoreni dio (izložbeni prostori), te na radne prostorije za stručno osoblje.

Ulaz iz Draškovićeve ulice 80 bio bi namijenjen, kao i do sada, posjetiteljima i iz njega će biti moguć pristup:

- u stalni postav
- u prostor za povremene izložbe
- u prostor knjižnice
- u studijски depo

Pretprostor / ulaz - izlaz Draškovićeve ulica (istok).

Pretprostor ujedinijava informacijski pult, garderobu, malu prodavaonicu muzejskih suveniru i kafić koji će ujedno biti i priručna čitaonica.

Nažalost, u tom se dijelu ne može, zbog instalacija koje su već položene u zgradi, smjestiti mokri čvor za posjetitelje, stoga će pristup u te prostorije biti moguć iz izložbenog prostora.

Izložbeni prostor (istok - zapad). Otvoreni režim primjenjivao bi se u prostoru za stalni postav i prostoru za povremene izložbe. Prostor za povremene izložbe

služio bi i za različite prezentacije, predavanja, seminare i pedagoške aktivnosti.

Iz izložbenog prostora ulazi se u sanitarni čvor za posjetitelje: predviđena su dva (muški i ženski WC), dimenzija prilagođenih kretanju u invalidskim kolicima (190x190 cm, vrata najmanje širine 80 cm).

Pretprostor ulaz / izlaz - izlaz Šenoina ulica (sjever).

Zatvara se ulaz iz Šenoine (sjeverna strana, II. kat), a otvara se ulaz na istom katu, ali na drugom zidu. Taj bi ulaz služio kao evakuacijski put za posjetitelje, djelatnike Muzeja i izloške.

Sadašnji pretprostor (ulaz iz Šenoine ulice, II. kat) prenamijenio bi se i bio bi mjesto za prvo čišćenje predmeta.

Prostor ispod stuba (vertikalna komunikacija s trećim katom) spremište je dijela muzejskoga namještaja (primjerice, stolaca iz predavaonice).

Prostor depoa. Prostor depoa ostaje na drugom katu (sjever), ali bi se proširio na sobu kustosa (jug), dio hodnika i na dio radne sobe drugog kustosa (sjever) te bi činio cjelinu u smjeru sjever - jug. Unutar depoa nalazi se i prostor za izučavanje predmeta.

Radni prostor za stručno osoblje. Uz depo su predviđeni radni prostori (četiri prostorije u smjeru sjever - istok) za tri kustosa, muzejskog pedagoga, arhivistu i muzejskog tehničara/fotografa. U nastavku prostora (istok) bit će knjižnica s odjeljkom za izučavanje literature, s tri radna mjesta. Knjižnicom se koristi dokumentarist koji obavlja poslove knjižničara. Fotografski je studio u radnoj sobi fotografa.

TREĆI KAT. Namjena tog prostora ostaje ista - u njemu su radne sobe za ravnatelja, tajništvo, računovodstvo, a dodaju se radna mjesta još dvaju stručnih djelatnika: informa-tičara i voditelja marketinga. Soba tajništva je i radni prostor za marketinškog stručnjaka, a u računovodstvu je radni prostor za informatičara. Ti prostori ostaju u smjeru istok - zapad.

Na trećem katu ostaje sanitarni čvor za djelatnike, a uredit će se mala čajna kuhinja (miniblok), te priručno spremište za sitni inventar.

Tu će biti, kao i do sada, službeni ulaz za zaposleno osoblje.

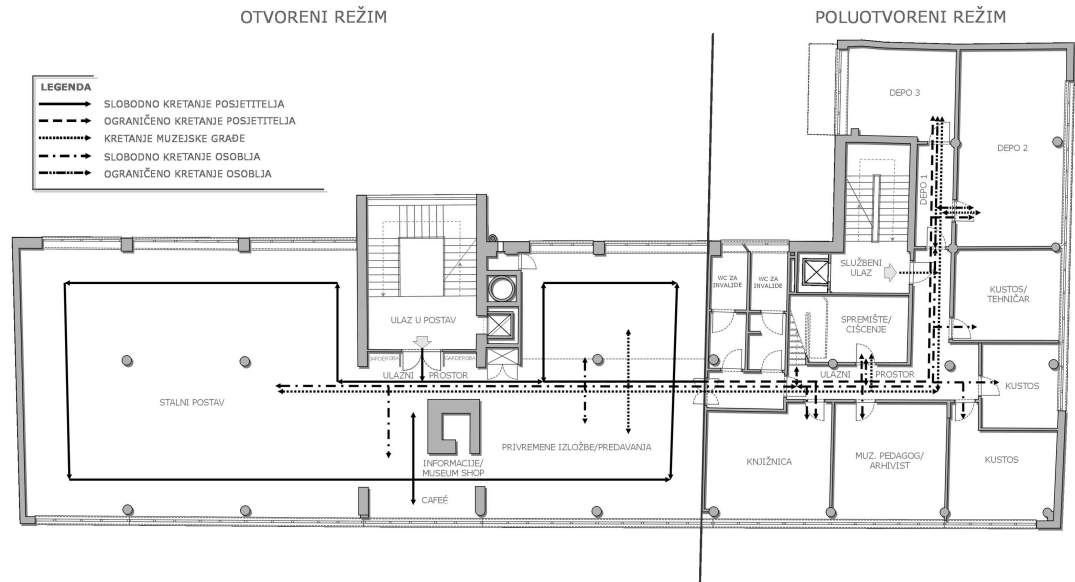
VANJSKI PROSTOR. U Draškovićevoj ulici, ispred Muzeja, predviđaju se tri parkirna mjesta za osobe s invaliditetom.

SHEMA FUNKCIONIRANJA MUZEJA.

KRETANJE MUZEJSKE GRAĐE. Kretanje muzejske građe moguće je samo na drugom katu.

Sva muzejska građa koja bude ulazila u Muzej ulazit će iz Šenoine ulice na drugom katu (ulaz pod nadzorom), a kretat će se desno u hodnik, pa desno u ulazni pretprostor iz kojega je moguć pristup u prostor za čišćenje tek pristiglih predmeta. Građa iz prostora za čišćenje obratnim se smjerom zatim kreće u studijски depo.

HEMA FUNKCIONIRANJA MUZEJA

Iz studijskog depoa građa se prenosi/premješta ravno pa desno hodnikom, zatim kroz izložbeni prostor do stalnog postava.

Točka susreta materijala i posjetitelja - osim izložbenih prostora - jest hodnik, prostor za čišćenje i studijski depo.

KRETANJE POSJETITELJA. Kretanje posjetitelja dopušteno je u dijelu drugoga kata.

Za slobodno kretanje bez ograničenja predviđen je:

- pretprostor sa servisnim dijelom za posjetitelje
- stalni postav
- prostor za povremene izložbe.

Kretanje kroz pretprostor koji povezuje pomoćne djelatnosti slobodno je za posjetitelje.

Stalni postav nalazi se na drugom katu.

Hodna linija je kružna: iz pretprostora se kreće desno u stalni postav, a smjer kretanja postavom također je zdesna ulijevo (*Tamna soba, Začeci skrbi i razvoj različitih oblika institucionalne brige za osobe oštećena vida, Pismo za slijepu i njegova važnost za samostalnost slijepih, Osobe oštećena vida i likovna djela*).

Nakon obilaska stalnoga postava ponovno se ulazi u pretprostor.

Iz pretprostora se lijevo ulazi u prostor za povremene izložbe, a moguće je kružno razgledavanje, nakon čega se posjetitelj ponovno vraća u pretprostor u kojemu je i izlaz iz Muzeja.

Cjeline i teme osmišljene su tako da ih istodobno može razgledati skupina od najviše 20 osoba, a broj posjetitelja u invalidskim kolicima može biti do 10.

Kretanje s ograničenjem (pod nadzorom) predviđeno je za:

- prostor za čišćenje predmeta

- prostor studijskog depoa
- knjižnicu.

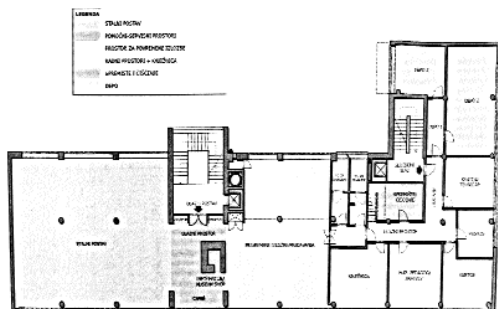
Prostori za prihvat predmeta i studijski depo na drugom su katu i fizički su međusobno odijeljeni. Od ulaznih vrata Muzeja iz Draškovićeve smjer kretanja posjetitelja je lijevo, kroz prostor za povremene izložbe, u pretprostor, ulazni pretprostor iz kojega je moguć pristup u prostor za čišćenje, lijevo u hodnik i u studijski depo. Smjer izlaska iz spremišta suprotan je smjeru ulaska.

Prostor knjižnice. Knjižnica je smještena na drugome katu. Smjer kretanja posjetitelja bio bi od glavnog ulaza u Muzej lijevo, kroz prostor za povremene izložbe, a izlaz iz knjižnice suprotan smjeru ulaska; lijevo kroz prostor za povremene izložbe do izlaza/ulaza, Draškovićeve, iz Muzeja.

RASPORED PROSTORIJA PO KATOVIMA

III. KAT	službene prostorije kontrolirani pristup
II. KAT	ulaz u Tifloški muzej slobodni pristup
	službene prostorije kontrolirani pristup
	stalni postav slobodni pristup
	povremene izložbe/predavanja slobodni pristup
	prostor za čišćenje izložaka kontrolirani pristup
	studijski depo kontrolirani pristup

ZAKLJUČAK. U idejnom projektu prostora nastojalo se ostvariti nesmetano kretanje posjetilaca izložbenim i pratećim prostorima, nesmetano kretanje muzejskih predmeta i komuniciranje osoblja te uspostaviti ravnoteža prostornih kriterija s ciljevima projekta. Pri organizaciji prostora postojala su, naravno, i ograničenja, a posebno valja istaknuti da Tifloški

muzej nije u svojem prostoru već je "podstanar" u zgradi koja pripada Hrvatskom savezu slijepih. Posljedica te činjenice jest da se prostor ne može povećavati ni znatnije mijenjati i da ostaje u zadanom tlocrtu.

U prostoru nije moguće obavljati veće zahvate, bilo na vanjskom dijelu zgrade, bilo u unutrašnjosti. Primjerice, već postojeći mokri čvorovi u zgradi odredili su mjesto budućih sanitarnih čvorova za posjetitelje, a nije moguće postaviti veliko dizalo s vanjske strane zgrade.

Maksimalna je pozornost pridana opremljenosti Muzeja s obzirom na populaciju kojoj se Muzej obraća. Poslanjem, ciljevima i zadacima vrlo je jasno određeno kome je muzej okrenut pa se i prostor trebao prilagoditi potrebama osoba s invaliditetom (opremljenost je takva da olakša kretanje osoba s invaliditetom, a sastavni je dio poglavlja *Muzeološka koncepcija stalnog postava*). Kao primjer navodimo samo to da je za kretanje u kolicima potreban veći razmak između podesta, da ne smije biti mnogo pregradnih zidova, da za osobe oštećena vida boja na zidovima ne smije blješati, legende trebaju biti jasne i osobama nižih intelektualnih sposobnosti...

U osmišljavanju prostora nastojala se voditi maksimalna briga o komforu posjetitelja (uslužni dio), o mogućnosti percepcije (mali broj izložaka) te o različitim kategorijama posjetitelja kojima se Muzej obraća (različiti oblici prezentacije).

U tako osmišljenom prostoru nadamo se, posjetitelj će dobiti informacije iz temeljne znanstvene discipline, područja rehabilitacijskih znanosti, te će biti zadovoljeni kriteriji za adaptaciju prostora koje je postavila muzejska struka.

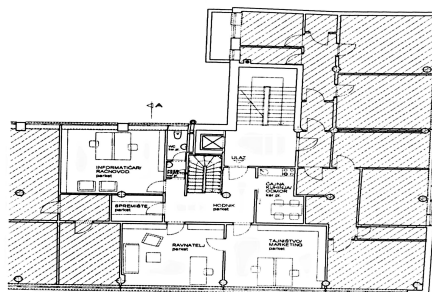
LITERATURA

Grupa autora. *Nova brvatska muzejska arhitektura* // Informatica Museologica, Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb, br.33 (3-4) 2002.

Maroević, Ivo. *Novija muzejska arhitektura u Hrvatskoj* // Čovjek i prostor, Mjesečnik saveza arhitekata Hrvatske. Zagreb, ožujak 1986., br. 396

Kolvishi, Željka. *Recenzija Muzeološke koncepcije i koncepcije stalnog postava Tifloškog muzeja u Zagrebu*, Tifloški muzej, Zagreb, 2004.

Radni listovi kolegija Muzejska institucija dodiplomskog studija muzeologije (interni materijal, pripremila doc.dr. Žarka Vujić)

Sušić, Željka. *Muzeološka koncepcija i koncepcija stalnog postava Tifloškog muzeja u Zagrebu*, Tifloški muzej, Zagreb, 2004.

Vujić, Žarka. *Recenzija Muzeološke koncepcije i koncepcije stalnog postava Tifloškog muzeja u Zagrebu*, Tifloški muzej, Zagreb, 2004.

NAPOMENA: Prema projektom i idejnom zadatku tlocrta Tifloškog muzeja izradio je Željko Kovačić, dipl.ing.arh.

Primljeno: 19. listopada 2004.

THE PROJECT DESIGN FOR THE TIFLOGICAL MUSEUM IN ZAGREB (Museum for and about blind people)

The Tiflogical Museum in Zagreb is a public and state institution that collects, preserves, studies, documents and communicates material and non-material holdings linked with people with disabilities, with the stress on the visually impaired. The Museum building is a three-storey corner building dating from 1957.

This text deals with the project design for the space where the aim was to solve the unhampered movement of visitors to exhibition and ancillary rooms, the unhampered movement of museum objects, staff communication, as well as to try an establish a balance of spatial criteria with the aims of the project. In organising the space there were, of course, limitation, especially having in mind that the Tiflogical Museum is a "tenant" in the building belonging to the Croatian Association of the Blind. The consequence of this is that the space cannot be enlarged nor even changed to a significant extent, and that it has to remain within the given ground plans.

Utmost attention was given to equipping the museum with respect to the population the museum is addressing. The mission, aims and tasks clearly determine whom the museum is addressing so that the space needed to be adapted to the needs of people with disabilities. In planning the use of the space utmost attention was given to the comfort of visitors (service section), to the possibilities of perception (small number of exhibits), and various categories of visitors whom the museum is addressing (various forms of presentation).

In the planned future space for the Tiflogical Museum, the authoress feels that visitors will receive information from the basic scholarly discipline, the discipline of rehabilitation sciences, and that the staff of the museum has met the demands for adapting the space put to them by the museum profession.

sl.2 Shema organizacije prostora

sl.3 Shema organizacije prostora - III. kat